

**POLARSIRKEL
RÅDET**

Helgelandrådet

Polarsirkelrådet – IPR
Postboks 564
8601 Mo i Rana

Helgelandrådet - IPR

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Postboks 2014,
3103 Tønsberg

1. Vedrørende lovlig organisering av 110-samarbeid.

Polarsirkelrådet og Helgelandrådet og samarbeidende kommuner har over tid forsøkt å komme i dialog med Salten IKS vedrørende organiseringen av det interkommunale samarbeidet rundt 110-sentral i Nordland.

I forbindelse med omorganisering av IKSet har selskapets styre bestemt at organiseringen av 110 Nordland fortsatt skal ligge som en avdeling i Salten Brann IKS, og at øvrige kommuner i 110-regionen ikke skal få delta i det interkommunale selskapet.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap («DSB») har i vedtak av 15.03.2016, vedtatt nye 110-regioner og ansvarsforhold knyttet til etablering og drift av samlokaliserte 110-sentraler.

Polarsirkelrådet og Helgelandrådet ber derfor på vegne av sine deltagende kommuner om en avklaring på direktoratets tolkning av eget vedtak og lov av 14.06.2022 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann og eksplosjonsvernloven) § 16.

1.1 Sakens bakgrunn

Kommunene som deltar i Polarsirkelrådet og Helgelandrådet, er pålagt av DSB i vedtaket av 15.03.2016 å delta i felles 110-region Nordland. Dette innebærer en plikt til å knytte seg til nødalarmsentralen, samt bære sine andeler av kostnadene. Bodø kommune er i samme vedtak pliktig å opprette en 110-sentral for den nye regionen.

Bodø kommune har organisert 110-sentralen gjennom Salten Brann IKS, som eies av Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Saltdal, Steigen, Sørfold og Værøy.

De øvrige kommunene i Nordland 110-region får ikke delta på eiersiden av Salten Brann IKS. Dette er kommunene: Alstahaug, Andøy, Brønnøy, Bø, Dønna, Evenes, Flakstad, Grane,

Hadsel, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Lødingen, Moskenes, Narvik, Nesna, Rana, Rødøy, Røst, Sortland, Sømna, Træna, Vefsn, Vega, Vestvågøy, Vevelstad, Vågan og Øksnes.

Det vil si at til sammen 30 av 40 kommuner holdes utenfor den direkte eierstyringen av 110-sentralen. Disse kommunene har dermed ingen innflytelse på organiseringen av det kommunale samarbeidet rundt 110-sentral, og må godta den formen for kommunalt samarbeid som besluttes av Salten Brann IKS.

DSB har i sitt vedtak i 2016 vurdert forholdet mot den kommunale selvråderetten slik den er uttrykt i kommuneloven § 2-1, og prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet på følgende måte:

Brann- og eksplosjonsvernloven § 16 (1) legger ansvaret for etablering og drift av 110-sentralene til en "kommune". Bestemmelsen ivaretar prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet ved at kommunestyret kan ta stilling til hvordan oppgaven skal løses i den enkelte kommune. I tråd med prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet bestemmer kommunene selv hvordan 110-tjenesten skal organiseres, herunder hvilken modell for interkommunalt samarbeid som er mest hensiktsmessig for drift av 110-tjenesten i regionen.

Her fremgår det at det er kommunestyret i den enkelte kommune som skal kunne ta stilling til hvordan oppgaven skal løses i den enkelte kommune. Det fremheves også at det er i tråd med prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet at kommunene «selv» skal kunne bestemme hvordan det interkommunale samarbeidet skal kunne organiseres, herunder hvilken modell for interkommunalt samarbeid som er mest hensiktsmessig.

DSBs vedtak forutsetter dermed at samarbeidsformen skal avgjøres i samråd mellom kommunene i 110-regionen. Dette er i tråd med prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet og selvbestemmelse. Dagens organisering oppfyller ikke dette prinsippet, ettersom kommunene som står utenfor eierstyringen i 110-sentralen, verken har faktisk eller rettslig påvirkningsmulighet.

En alarmsentral utfører, blant annet, følgende lovpålagte oppgaver etter brann og eksplosjonsvernloven:

- Mottak og registrering av innkomne nødmeldinger på nødnummer 110
- Utvarsling av utrykningsenhetene for brann og redning i deltakerkommunene
- Opprettelse av samband/kommunikasjon med innsatsstyrkene
- Varsling av de andre nødetatene
- Loggføring av hendelser i deltakerkommunen
- Varsling til kystverket ved melding om akutt forurensning

Brann og eksplosjonsvernloven § 16 fastsetter kommunens ansvar for forebyggende og beredskapsmessige tjenester innen brann og redning. Her gis det en generell adgang til å etablere samarbeid mellom kommuner og en adgang til å delegere myndighet. Dersom en kommune velger å delegere ledelse, eller utøvelse av myndighet etter brann og eksplosjonsvernloven til andre stilles følgende krav:

Kommunen må i slike tilfeller etablere ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar.

Etter brann og eksplosjonsvernloven § 16 første ledd fremgår det om kommunens plikt til å etablere nødalarmsentral:

Sentral tilsynsmyndighet kan pålegge en kommune å etablere en nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innen en fastsatt region som kan omfatte flere kommuner. De kommuner som omfattes av den fastsatte regionen plikter å knytte seg til nødalarmeringssentralen og med grunnlag i avtale bære sin andel av kostnadene ved etablering og drift av sentralen.

Ordlyden i § 16 åpner opp for at en kommune kan pålegges en plikt til å etablere en nødalarmeringssentral, og andre kommuner i regionen en plikt til å knytte seg til sentralen og dekke sin del av kostnadene. Bestemmelsen pålegger et interkommunalt samarbeid. I kommunaldepartementets veileder: «Statlig styring av kommuner og fylkeskommuner», s 23, og 44 fremgår det:

«Særlovene regulerer blant annet fordelingen av myndighet og oppgaver mellom forvaltningsnivåene. Når særlover legger oppgaver til kommuner og fylkeskommuner, skal reglene tilpasses prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet. Særlovgivningens lov- og forskriftsregler skal derfor legge ansvar for oppgaver og plikter til «kommunen», slik at kommunestyret eller fylkestinget kan ta stilling til hvordan oppgaven skal løses i den enkelte kommunen eller fylkeskommunen.»

(...)

Det er også kommunen selv som tar stilling til hvilken modell for samarbeid som er mest hensiktsmessig for den oppgaven det skal samarbeides om. Interkommunalt samarbeid kan innta mange former; alt fra uformelle diskusjonsnettverk, eller samarbeid i form av aksjeselskaper eller interkommunale selskaper, til tette og integrerte samarbeid om lovpålagte velferdsoppgaver.»

Dette innebærer også at når særlover pålegger oppgaver, som å tilknytte seg en 110-sentral, skal det ansvaret for hvordan dette løses legges på kommunene slik at kommunestyrene kan ta stilling til hvordan oppgavene løses.

1.2 Anmodning om uttalelse fra DSB om tolkningen av vedtak av 15.03.2016

Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet mener at DSBs vedtak av 15.03.2016 kun kan leses på én måte. Det forutsetter at alle kommunene skal ha anledning til å ha medbestemmelsesrett i hvordan den konkrete organiseringen av samarbeidet skal organiseres.

Dette fremgår direkte av sitatet fra DSBs vedtak over, samt at det er forutsatt av DSB i vedtaket at:

«Hvordan kommunene velger å løse oppgaven innenfor rammene av de nasjonale føringene og gjeldende regelverk, er opp til kommunene å bestemme».

Samtlige kommuner i hver 110-region har dermed en forpliktelse og et ansvar som innebærer at hver kommune må påse at samarbeidet får en forsvarlig og lovlig organisering i tråd med kommuneloven og brann- og eksplosjonvernlovgivningen. Oppgaver som inneholder myndighetsutøvelse skal derfor legges til et organ der utøvelse av offentlig myndighet er lovlig og forsvarlig.

I dagens organisering av 110 Nordland er dette som nevnt organisert som en avdeling i Salten Brann IKS. I dette interkommunale selskapet er enkelte av kommunene i 110-regionen formelle deltakere, mens andre kun er tilknyttet på avtalemessig grunnlag. De andre kommunene har dermed heller ingen medbestemmelsesrett over hvordan det interkommunale samarbeidet rundt 110-sentral skal organiseres.

Dette er nå et interkommunalt samarbeid der et tilfeldig utvalg kommuner i 110-regionen er formelle deltakere i det interkommunale samarbeidet, med formell makt over hvordan det kommunale samarbeidet mellom alle deltagere i regionen skal organiseres. Det betydelige flertallet av kommunene i regionen har ingen medbestemmelsesrett og kommunestyrene i disse kommunene må i prinsippet godta det som blir bestemt av det interkommunale selskapet.

En undersøkelse viser at flere 110-samarbeid er organisert gjennom et IKS der tilsynelatende samtlige kommuner i 110-regionen er representert på eiersiden, for eksempel Øst 110-sentral IKS, Midt Norge 110-sentral IKS og 110 Agder IKS.

Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet mener at kommunelovens bestemmelser om internkontroll av myndighetsutøvelse, brann- og eksplosjonslovens krav til kontroll av myndighetsutøvelse, samt vedtaket av 15.03.2016 stiller krav til at alle kommunene i 110-regionene har en plikt til å påse at myndighetsutøvelsen er forsvarlig og lovlig. Dette innebærer en formell mulighet til å medvirke i hvordan det interkommunale samarbeidet organiseres. Dette er også den eneste tolkningen som er i tråd med prinsippet om kommunal organisasjonsfrihet slik det er fastsatt i kommuneloven § 2-1.

Med Salten Brann IKS' tolkning av lovgrunnlaget er to tredjedeler av kommunene i 110-regionen effektivt fratatt muligheten til å utøve slik kontroll gjennom deltagelse i det interkommunale samarbeidet som drifter 110-sentralen i Nordland.

Det er dermed kun enkelte kommuner i samarbeidet som har medbestemmelse over hvordan det interkommunale samarbeidet rundt 110-sentralen skal organiseres.

Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet ber dermed på vegne av deltagende kommuner om en uttalelse fra DSB på hvordan vedtaket fra DSB av 15.03.2016 skal tolkes.

Konkret bes det om en uttalelse på hvorvidt DSBs vedtak innebærer at samtlige kommuner i 110-regionen skal kunne påvirke organiseringen av det kommunale samarbeidet, eller om det er den utpekte kommunen til å drifte 110-sentralen som alene har fått myndighet til å bestemme organiseringen av det interkommunale samarbeidet. I så fall bes det om en utdyping av hjemmelen for en slik delegering av myndighet og at øvrige kommuner er unntatt fra kravet om å øve kontroll av 110-sentralens utøvelse av offentlig myndighet.

Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet ber om tilbakemelding på dette, om nødvendig etter DSBs koordinering med departementet.

Uavhengig av dette må kommunene vurdere å fremtvinge en juridisk avklaring på dette spørsmålet ettersom man mener det har prinsipielle sider til det kommunale selvstyret, og statens mulighet til å innskrenke dette som må ha hjemmel i lov, jf. kommuneloven § 2-1.

Representanter fra Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet eller deltagende kommuner kan også delta i et møte med direktoratet om saken.

Med vennlig hilsen

Polarsirkelrådet og Helgelandsrådet

Kjell-Idar Juvik (Sign.)

Polarsirkelrådet

Sekretariatsleder

Stig Sørørra (Sign.)

Helgelandsrådet

Sekretariatsleder